

Súd: Okresný súd Banská Bystrica
Spisová značka: 32P/134/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6618202102
Dátum vydania rozhodnutia: 11. 02. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Ingrid Steinsdorferová
ECLI: ECLI:SK:OSBB:2019:6618202102.6

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Banská Bystrica, v konaní pred sudcom Mgr. Ingrid Steinsdorferovou, v právnej veci starostlivosti o maloleté deti I., Q. R.. XX. XX. XXXX O. N. R.. XX. XX. XXXX umiestnené v P. A. A. N. I. I. K. XX, I. L., v konaní zastúpené opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Bystrica, deti matky E. I., R.. XX. XX. XXXX, T. D. Š. XX, T.Č.. D. Q. XX a otca neurčeného na návrh navrhovateľky K. E. J., R.. XX. XX. XXXX, T. D. D. D., K. XX, právne zastúpená JUDr. Ing. Lindou Kovandovou, LL.M., advokátkou so sídlom Banská Bystrica, ul. Janka Kráľa 1, za účasti poručníka Obce Š., prokurátora, Úradu komisára pre deti so sídlom Bratislava, Odborárske nám. 3 o zverenie maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti takto

rozhodol:

Súd návrh **z a m i e t a**.

odôvodnenie:

1. Navrhovateľka návrhom podaným dňa 10. 05. 2018 doplneným dňa 20. 07. 2018 sa domáhala zverenia maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti a určenia výživného matke vo výške 40 Eur mesačne na každé dieťa zvlášť, splatné vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k jej rukám počnúc dňom právoplatnosti rozhodnutia. Svoj návrh odôvodnila tým, že maloleté deti sú aktuálne umiestnené de iure do ústavnej starostlivosti, avšak od 31. 01. 2013 maloletý N. a od 20. 02. 2013 maloletá Q. sú umiestnené v jej domácnosti ako u profesionálneho rodiča, čiže možno konštatovať, že de facto sú od počiatku vo forme náhradnej starostlivosti obdobnej náhradnej osobnej starostlivosti. O maloleté deti sa osobne a riadne starala nepretržite po dobu 5 rokov. Počas päťročného obdobia, ktoré bolo zároveň z hľadiska duševného vývoja maloletých detí najdôležitejšie si maloleté deti vytvorili k nej pevnú trvalú citovú väzbu a rovnako na prostredie, v ktorom žili. Maloleté deti ju vnímajú podľa ich vlastných slov ako mamu, ktorá sa o nich stará, a ktorú oni ľúbia, pričom ostatných členov domácnosti (K. D., A. D. a matku navrhovateľky) považujú za členov svojej rodiny. Rovnako ona si k obojm maloletým deťom vytvorila pevnú citovú väzbu a stará sa o maloleté deti ako keby boli jej vlastné, pričom aj ostatní členovia jej domácnosti (K., A. a tiež matka navrhovateľky) si vytvorili k maloletým deťom pevnú citovú väzbu a považujú ich za súčasť vlastnej rodiny, a to napriek tomu, že vedia, že nie sú pokrvnými príbuznými. Vďaka jej osobnej starostlivosti a maximálnemu úsiliu dosiahli obe maloleté deti výrazné pokroky v psychomotorickom vývine, sociálnym zručnostiam a preukázateľne došlo k podstatnému zlepšeniu ich celkového zdravotného stavu, čomu nasvedčuje aj fakt, že aktuálne sú dispenzované v menšom počte ambulancií ako bolo potrebné pri ich príchode do jej domácnosti (maloletý N. je vedený v 3 ambulanciách a maloletá Q. v 4 ambulanciách z pôvodného počtu 7 ambulancií pri oboch deťoch). Pobytom maloletých detí v jej domácnosti sa podarilo vytvoriť stabilné rodinné prostredie, ktoré na maloleté deti malo priaznivý vplyv. Maloleté deti boli vo všetkých smeroch riadne zaradené do spoločnosti a boli vytvorené tie najlepšie predpoklady pre ich zdravý vývin, a to vo všetkých smeroch. Dôvodom odobratia maloletých detí z jej domácnosti uviedla, že boli odobraté kvôli nariadeniu diagnostického pobytu. Dôvody pre nariadenie diagnostického pobytu alebo pre odňatie maloletých detí neexistujú,

pretože o maloleté deti bolo počas päťročného pobytu u nej vždy riadne postarané, preukázateľne rozvíjali a zlepšovali svoje schopnosti i zdravotný stav sa preukázateľne zlepšoval a neboli zneužívané alebo týrané. V jej domácnosti existujú správne podmienky pre riadny vývoj maloletých detí. Domnieva sa, že skutočným dôvodom pre odobratie detí z jej domácnosti sú spory vyplývajúce z pracovnoprávneho vzťahu, ktoré už dlhšie existujú medzi ňou a riaditeľkou detského domova v K. a z toho plynúca snaha riaditeľky detského domova sponchybňovať a osočovať ju. Je faktom, že maloleté deti boli dňa 27. 02. 2018 odňaté z jej starostlivosti. Rozhodnutie, že deti budú umiestnené do diagnostického pobytu jej bolo zo strany detského domova oznámené 26. 02. 2018 bez toho, aby bolo umožnené sa s deťmi rozprávať alebo s nimi aspoň rozlúčiť. K splneniu podmienok pre umiestnenie maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti podľa § 45 ods. Zákona o rodine uviedla, že má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, má plnú spôsobilosť k právnym úkonom a nebola jej obmedzená, má zdravotné, osobnostné a morálne predpoklady na to byť osobou schopnou vykonávať náhradnú osobnú starostlivosť o maloleté deti (netrpí žiadnym ochorením, ktoré by jej starostlivosťou o maloleté deti mohlo brániť; nevedie záhaľčivý spôsob života), jej spôsob života a života osôb, ktoré s ňou žijú v domácnosti zaručuje, že bude náhradnú osobnú starostlivosť vykonávať v záujme maloletých detí, nebola jej rozhodnutím súdu odňatá starostlivosť o jej dieťa (navrhovateľka vlastné deti nemá, ale o všetky deti, ktoré jej boli zverené, či už ako profesionálnemu rodičovi alebo do pestúnskej starostlivosti sa vždy riadne starala, raz súd zrušil pestúnsku starostlivosť, ale bolo to na jej návrh). Splňa preto všetky zákonom stanovené podmienky pre zverenie maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti. V tejto súvislosti poukázala na fakt, že o maloleté deti sa osobne starala 5 rokov a počas tohto obdobia sa maloleté deti vo všetkých smeroch zdravotne vyvíjali. K najlepšiemu záujmu maloletých detí v zmysle § 44 ods. 4 Zákona o rodine uviedla, že zákon o rodine preferuje z foriem náhradnej osobnej starostlivosti náhradnú osobnú starostlivosť alebo pestúnsku starostlivosť. Z tohto ustanovenia vyplýva, že v najlepšom záujme dieťaťa je predovšetkým byť v náhradnej osobnej starostlivosti alebo v pestúnskej starostlivosti, nie v ústavnej starostlivosti. Do ústavnej starostlivosti v zmysle umiestnenia do detského domova sa dieťa umiestni a zotrvá v ňom dlhšiu dobu iba v tom prípade, ak štát nedokázal zabezpečiť inú formu starostlivosti. Ak neexistuje možnosť dieťaťa musí byť zverené do náhradnej osobnej starostlivosti alebo pestúnskej starostlivosti, pretože tieto dve formy vytvárajú najlepšie prostredie pre zdravý vývoj dieťaťa. Tiež poukázala na fakt, že napriek tomu, že maloleté deti vedia, že ona nie je ich biologická matka považujú ju za svoju matku, keďže sa o ne starala od útleho veku. Traumatizujúce je aj to, že deti sú zo strany detského domova nútené navrhovateľke vykať, oslovovať ju teta E.. Je najlepším záujmom maloletých detí byť s osobou, ktorú považujú za svojho rodiča, byť v prostredí, ktoré poznajú, a ktoré považujú za svoj domov, byť s osobami, ktoré považujú za členov svojej rodiny, fungovať v dennom režime, na ktorý sú zvyknuté, všestranne sa rozvíjať. Nie je možné, aby bolo v najlepšom záujme maloletých detí vytrhnúť ich po piatich rokoch života zo známeho prostredia, ktoré považujú za svoj domov, odtrhnúť ich od osoby, ktorú považujú za svoju matku a od ostatných osôb, ktoré považujú za príslušníkov rodiny, núti deti, aby takúto osobu oslovovali „teta“ a vykali jej, hoci celý život jej tykali, vytrhnúť ich z denného režimu, na ktorý sú zvyknuté a umiestniť ich do detského domova, na ktorý nie sú zvyknuté, v ktorom nechcú zotrvať, v ktorom objektívne nemôžu dostávať tak intenzívnu osobnú starostlivosť a pozornosť ako dostávali v jej domácnosti, v ktorom majú úplne iný denný režim na aký boli doteraz zvyknuté. Zároveň zdôraznila, že obe maloleté deti boli už v minulosti značne traumatizované opustením ich vlastnou biologickou matkou. Obe maloleté deti sú v dôsledku prežitej traumy citovo veľmi krehké, a preto je k nim potrebné pristupovať obzvlášť obozretne pre zachovanie ich normálneho duševného, telesného a citového vývinu. Navrhovateľka k návrhu priložila dohodu o poskytovaní starostlivosti dieťaťu v profesionálnej rodine, ktorú uzavrela dňom 02. 09. 2013, vyjadrenie ošetrojúcej lekárky maloletých detí MUDr. A. H. datovanej dňom 30. 03. 2018 vydaného na žiadosť navrhovateľky, z ktorej vyplýva, že maloletá Q. bola v jej starostlivosti od 01. 03. 2013 do 23. 03. 2018 a maloletý N. od 01. 02. 2013 do 23. 03. 2018. Počas tohto obdobia pri profesionálnej starostlivosti navrhovateľky došlo k výraznému zlepšeniu stavu, maloletá Q. prakticky dosiahla úroveň svojich rovesníkov, maloletý N. prakticky od útleho detstva sa vyvíjal primerane. Ošetrojúci lekár predpokladal, že to bolo vďaka primeranej starostlivosti a stimulácia zo strany navrhovateľky. Spoluprácu s navrhovateľkou zhodnotila za bezproblémovú, vždy dodržiavala doporučený liečebný režim a kontroly, či už v jej ambulancii alebo odborných ambulanciách, kde boli deti sledované. Absolvovala všetky predpísané preventívne prehliadky a očkovania podľa legislatívy v riadnom termíne. Deti pri návštevách v ambulancii nikdy nejavili známky zanedbania, fyzického, či psychického, boli spokojné, komunikatívne, čisté, upravené, navštevovali predškolské zariadenia bez ťažkostí. Podľa správy ambulantného logopéda datovanej dňom 28. 03. 2018 vyplýva u maloletej Q. narušený vývin reči vo všetkých jazykových rovinách v popredí problémy s porozumením. Pre závažné deficit s osvojením si materinského jazyka sa neodporúčajú žiadne zmeny jazykového

prostredia, ani bilingválna výchova. Podľa potvrdenia ošetrojúceho lekára navrhovateľky datovanej dňa 09. 05. 2018 navrhovateľka je zdravotne spôsobilá ako žiadateľke náhradnú osobnú starostlivosť. Podľa „psychologického posudku“ vypracovaného klinickým psychológom datovaného dňom 05. 04. 2018 navrhovateľka je aktuálne spôsobilá vykonávať prácu profesionálneho rodiča. Navrhovateľka tiež k návrhu pripojila písomnú komunikáciu so zamestnávateľom A. A. N., K. XX, I. L'.

2. Matka v písomnom vyjadrení doručenom súdu dňa 12. 10. 2018 sa pripojila k návrhu navrhovateľky s dôvodom, že o maloleté deti sa od malička stará, má s nimi vytvorený pozitívny vzťah a vytvorila deťom rodinné zázemie. Podľa jej názoru nie je vhodné meniť deťom prostredie, na ktoré sú naučené a bezdôvodne ich odňať osobe, ktorú považujú za vlastnú matku.

3. Poručník v písomnom vyjadrení doručenom súdu dňa 12. 10. 2018 uviedol, že rodina I. má trvalý pobyt od februára 2018 v ich obci, v ktorej žili veľmi krátky čas, cca 2 mesiace, nevie preto hodnoverne sa vyjadriť k návrhu na zverenie maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti. Svoju neúčast' na pojednávaní ospravedlnil a súhlasil, aby súd rozhodol v jeho neprítomnosti.

4. Opatrovník v písomnom vyjadrení doručenom súdu dňa 12. 11. 2018 s ohľadom na záujem maloletých detí, bezpečnosť prostredia, v ktorom sa maloleté deti nachádzajú, s ohľadom na závery a odporúčania odbornej diagnostiky maloletých detí odporúčal návrh navrhovateľky zamietnuť. Ďalej vo vyjadrení uviedol, že v januári 2016 boli maloleté deti zaradené do procesu sprostredkovania medzištátneho osvojenia. Obe maloleté deti boli od prijatia do detského domova umiestnené v profesionálnej náhradnej rodine u profesionálneho náhradného rodiča navrhovateľky. Navrhovateľka dňa 15. 02. 2018 odovzdala maloleté deti do detského domova z dôvodu čerpania dovolenky. Od dňa 27. 02. 2018 do dňa 10. 06. 2018 prebiehala komplexná odborná diagnostika maloletých detí. Zo záveru odbornej diagnostiky vyplynulo, že maloleté deti v profesionálnej náhradnej rodine navrhovateľky boli fyzicky a emocionálne deprimované, kognitívny a sociálny vývin nebol u maloletých detí dostatočne stimulovaný, maloleté deti nemali vytvorenú vzťahovú väzbu k navrhovateľke, sú emočne plochšie s pseudodospelým správaním, prostredie profesionálnej náhradnej rodiny navrhovateľky nie je bezpečné pre maloletých vzhľadom na afektívne, impulzívne prejavy dieťaťa, ktoré navrhovateľka má v pestúnskej starostlivosti. U maloletého N. nebola zo strany navrhovateľky podporovaná rodová identita, maloletý bol podporovaný a upevňovaný v ženskej role a identite. U maloletého sú prítomné prejavy behaviorálnej sexualizácie, ktoré sú evokované prostredím profesionálnej náhradnej rodiny. Maloletí sú prostredím profesionálnej náhradnej rodiny vystavení témam, ktoré neprináležia ich fyzickému veku, mentálnej úrovni, osobnostnému vývinu a v deťoch vyvolávajú strach, zúskostňujú ich a majú negatívny vplyv na ich psychosexuálny vývin. Na základe záverov diagnostiky odborný tím neodporučil umiestnenie maloletých detí v profesionálnej náhradnej rodine navrhovateľky s tým, že kvalita starostlivosti v profesionálnej náhradnej rodine nebola dostačujúca, prostredie profesionálnej náhradnej rodiny navrhovateľky je nevhodné na výchovu detí. K záujmu navrhovateľky o maloleté deti detský domov uvádza, že napriek tomu, že maloleté deti sú odo dňa 16. 07. 2016 zaradené do prehľadu detí, ktorým je potrebné sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť, navrhovateľka nepožiadala o ich zverenie do pestúnskej starostlivosti ani po vyslovení osvojiteľnosti maloletých detí v roku 2015 o osvojenie. Dňa 18. 10. 2017 na vyzvanie odborného tímu, či nechce byť pestúnkou maloletých detí, prípadne či si ich prevziať do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľka reagovala odmietnutím uvedených možností, čo spontánne zopakovala aj dňa 24. 11. 2017. Detský domov neodporúča zverenie maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky. Podľa detského domova u maloletých detí nie je vytvorená vzťahová väzba k navrhovateľke. Ale aj v prípade, že by vzťahová väzba bola vytvorená detský domov by zverenie maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľke neodporúčal, keďže v prostredí navrhovateľky došlo k poškodzovaniu vývinu oboch detí, ktoré však bolo skryté a utajované zo strany navrhovateľky tým, že bránila kontinuálnemu dlhodobejšiemu kontaktu odborného tímu s deťmi. Detský domov pracovný pomer s navrhovateľkou ukončil k 31. 07. 2018 pre porušenie pracovnej disciplíny. Za účelom uskutočnenia pohovoru s maloletými deťmi bolo dňa 29. 10. 2018 vykonané sociálne zisťovanie v P. A. A. N., K. XX, I. L'. Maloletá Q. pri pohovore uviedla, že v súčasnosti žije v rodine tety A. (profesionálneho náhradného rodiča) kde sa jej veľmi páči. Je tam spolu so svojim bratom, chovajú si psíka, chodia ho venčiť a s tetou A. chodia spolu na výlety a na chatu. Maloletá si spomenula na tetu E. (navrhovateľku) niekedy je jej za ňou smutno. Bez zjavných emócií uviedla, že by išla aj ku nej bývať. Maloletý N. sa vyjadril, že u tety A. je mu dobre, má tam svoju sestru a niekoľko kamarátov. U tety E. býval aj A., ktorý často rozprával nepekne, nadával. Takisto ako aj maloletá Q., aj maloletý N. sa bez emócií vyjadrili, že k tete E. by aj išiel bývať. Psychologička detského domova,

ktorá bola prítomná pri pohovoroch sa maloletých detí spýtala, či by išli ku nej bývať domov, na čo deti spontánne odpovedali, že áno. Následne sa opýtala maloletých detí aj pracovníčka úradu, či by išli ku nej bývať. Deti najskôr odpovedali, že nie, ale potom ako im ukázala, akého doma chová psíka a opakovane sa spýtala, či by išli ku nej bývať povedali, že áno. Maloleté deti odpovedali na otázku, či chcú ísť bývať k tete E. áno, ale ich odpovede neboli presvedčivé, pretože deti nemali problém uviesť, že by išli bývať aj k psychologičke, ktorú už poznajú dlhšie, ale aj k pracovníčke úradu, ktorú doteraz nikdy nevideli a nepoznali. Dňa 29. 10. 2018 uskutočnili sociálne zisťovanie v domácnosti navrhovateľky, ktorá má v pestúnskej starostlivosti zverené maloleté deti A. O. K.. V tejto dobe je z dôvodu zlého zdravotného stavu maloletý A. hospitalizovaný v psychiatrickej nemocnici v Prešove. Navrhovateľka žije v 3-izbovom družstevnom byte. Domácnosť navrhovateľky je štandardne zariadená, hygienicky udržiavaná na veľmi dobre úrovni. V prípade, že by maloleté deti boli zverené do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky v jej domácnosti sú vytvorené vhodné bytové podmienky. Prostredníctvom miestne príslušného úradu bolo vykonané sociálne šetrenie v domácnosti matky, z ktorého vyplynulo, že matka žije spolu so svojim druhom a ich spoločnou maloletou dcérou. Matka pri pohovore potvrdila, že sa o maloleté deti nezaujíma, nekontaktuje ich, žiadnym spôsobom a súhlasí s tým, aby maloleté deti boli zverené do náhradnej osobnej starostlivosti. Opatrovník k návrhu pripojil oznámenie detského domova datované dňom 07. 06. 2018, aktuálnu správu o maloletých deťoch vypracovanú detským domovom datovanú dňom 24. 10. 2018, správu zo sociálneho šetrenia v domácnosti matky datovanej dňom 05. 11. 2018, ktoré potvrdzujú skutočnosti uvedené v jeho vyjadrení. Z pripojenej správy Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Lučenec datovanej dňa 11. 06. 2018 vyplýva, že vzhľadom na podaný návrh navrhovateľkou bol proces sprostredkovania medzištátneho osvojenia na žiadosť dňa 21. 03. 2018 pozastavený.

5. Z opatrovníkom pripojenej správy I. I. W. P. A. A. N. datovanej dňom 31. 10. 2018 vyplýva, že bola vykonaná komplexná odborná diagnostika maloletých detí, ktorá prebiehala od 27. 02. 2018 do 10. 06. 2018 a pozostávala z diagnostiky zdravotnej, psychologičkej, sociálnej, terapeutičkej, liečebno-pedagogičkej, špeciálno-pedagogičkej a diagnostiky vychovávateľmi. Zdravotná diagnostika prebiehala sledovaním každodenného zdravotného stavu vychovávateľmi, vyšetrením maloletých detí pediatriami a gastroenterológom. Psychologickú diagnostiku vykonával psychológ detského domova. Detský domov sa obrátil aj na nezávislého klinického psychológa, súdneho znalca mimo región s cieľom zhodnotiť prítomnosť možnej traumatizácie detí. Sociálnu diagnostiku vykonávali sociálni pracovníci detského domova. Špeciálnu pedagogickú diagnostiku vykonával špeciálny pedagóg detského domova. Liečebno-pedagogickú diagnostiku vykonával externý liečebný pedagóg, nie zamestnanec detského domova. Terapeutickú diagnostiku uskutočňoval riaditeľ detského domova, ktorý je terapeutom Terapie pevným objatím. Diagnostika do 30. 04. 2018 prebiehala v skupine, od 01. 05. 2018 v profesionálnej náhradnej rodine Mgr. J., ktorá je aj špeciálnym pedagógom detského domova, a ktorú maloleté deti veľmi dobre poznali ešte z obdobia ich pobytu u navrhovateľky. Mgr. J. sa ako špeciálny pedagóg s deťmi pravidelne stretávala. Mgr. J. od 01. 05. 2018 začala aj s intenzívnou stimuláciou kognitívnych schopností a sociálnej zručnosti detí. Z vykonanej diagnostiky vyplynul záver, že maloleté deti boli v profesionálnej náhradnej rodine navrhovateľky fyzicky a emocionálne deprimované, kognitívny a sociálny vývin detí nebol v profesionálnej rodine dostatočne stimulovaný, maloleté deti nemajú vytvorenú vzťahovú väzbu k navrhovateľke, sú emočne plochšie, s dospelým správaním, prostredie navrhovateľky nie je bezpečné pre maloleté deti vzhľadom na afektívne, impulzívne prejavy dieťaťa, ktoré navrhovateľka má v pestúnskej starostlivosti, zo strany navrhovateľky nebola adekvátne podporovaná rodová identita maloletého N., maloletý N. bol podporovaný a upevňovaný v ženskej role a identite, u maloletého N. sú prítomné nápadné prejavy behaviorálnej sexualizácie, ktoré sú evokované prostredím profesionálnej náhradnej rodiny. Maloleté deti v prostredí navrhovateľky boli vystavené témam, ktoré nepri náležia ich fyzickému veku, mentálnej úrovni, osobnostnému vývinu a v deťoch vyvolávajú strach, zúskostňujú ich alebo majú negatívny vplyv na ich psychosexuálny vývin. Správa ďalej uvádza, že maloleté deti boli sledované v gastroenterologickej ambulancii, v ktorej maloletá Q. bola naposledy na kontrole 12. 10. 2017 s doporučením postupne skúšať, experimentovať, okysličenými mliečnymi výrobkami. Bola jej stanovená diagnóza proteínovo-energetická podvýživa. Maloletý N. bol naposledy na vyšetrení v gastroenterologickej ambulancii dňa 12. 10. 2017 s diagnózou proteínová-energetická podvýživa bližšie neurčená a záverom intolerancia kravského mlieka, pokračovať v bezmliečnej a bezlaktózovej strave. Kvôli gastroenterologickým diagnózam bola zo strany navrhovateľky niekoľko rokov zabezpečovaná cieleňá diéta, kedy z ich stravy bolo vylúčené mlieko a všetky mliečne výrobky a taktiež akékoľvek potraviny, kde by mohlo byť čo len stopové množstvo mlieka. Navrhovateľka popisovala, že u detí aj pri minimálnom množstve užitého mlieka nastupuje do pol hodiny hnačka a ďalšími príznakmi sú zvracanie, bolesti brucha, kožné vyrážky. Obe deti aj napriek svojmu nízkemu veku boli pravidelne navrhovateľkou

inštruované, aké potraviny a jedlo nemôžu jesť a boli upozorňované aké budú mať zdravotné problémy vrátane „grcania“ a ak budú jesť „nesprávne“ jedlá. Keď deti začali chodiť na pobyty do skupiny počas dovolenky navrhovateľky úzkostlivo kontrolovali vychovávateľov počas varenia alebo pri nákupe, aby dali pozor, že oni nemôžu mlieko a overovali si, či v jedle, potrave, ktorá sa kupuje nie je mlieko. Postupne sa deti upokojili a prestali vychovávateľov kontrolovať. Kvôli nasadeniu bezmlečnej stravy deti nemohli navštevovať predškolské zariadenie na celý deň, nakoľko navrhovateľka tvrdila, že nemôže deťom nosiť ich vlastnú stravu, čo sa ale nakoniec ukázalo na jeseň 2017. Pri stretnutiach s odborným tímom v čase keď boli deti u navrhovateľky začala navrhovateľka spomínať, že je pravdepodobné, že deti môžu mať aj celiakiu, čo v súčasnosti navrhovateľka popiera. K logopedickému ochoreniu maloletej Q. správa uvádza, že maloletá bola v starostlivosti klinického logopéda s diagnózou narušený vývin reči, v popredí problémy s porozumením. V júni 2015 logopedička pri aktualizácii spisovej dokumentácie na medzištátne osvojenie uviedla, že maloletá nie je schopná učiť sa cudzí jazyk. Pri osobnej konzultácii s odborným tímom detského domova dňa 23. 09. 2015 kedy jej bol vysvetlený spôsob prebiehania interakcií dieťaťa s prípadnými žiadateľmi z inej krajiny, ktorého sa môže ako odborníčka priamo zúčastniť a zhodnotiť súhlasila s tým, že je možné Q. za takýchto podmienok zaradiť do prehľadu detí na medzištátne osvojenie. V júli 2017 logopedička stanovila záver na narušený vývin reči, v popredí problémy s porozumením a do odporúčania uviedla, že pre závažné deficity s osvojovaním materinského jazyka neodporúča žiadne zmeny jazykového prostredia ani bilingválnu výchovu.

6. Opatrovník v správe zo sociálneho zisťovania datovanej dňom 29. 01. 2019 uviedol, že maloleté deti sú od 01.05.2018 umiestnené u profesionálneho náhradného rodiča, ktorý je zároveň špeciálnym pedagógom detského domova. Umiestnenie maloletých u súčasného profesionálneho náhradného rodiča je dočasné. Detský domov plánuje maloleté deti umiestniť k profesionálnym náhradným rodičom, manželskému páru, nakoľko u maloletého N. je potreba mužského vzoru a vedenia, aby sa eliminovali niektoré stereotypy, ktoré si osvojil u navrhovateľky. Maloletá Q. od 15.02.2018, kedy bola umiestnená do skupiny a následne k profesionálnemu náhradnému rodičovi prosperuje, rastie a priberá na komplexnej plnohodnotnej, vyváženej strave. Od júna 2018 už nie je podvyživená. Maloletá je dispenzarizovaná v kardiologickej, logopedickej a ortopedickej ambulancii. Maloletá je milá, usmievavá komunikatívna, rešpektuje pokyny a usmernenia súčasného profesionálneho náhradného rodiča. V minulosti sa u maloletej prejavovalo manipulatívne správanie, ktoré ustúpilo. Maloletá navštevuje materskú škôlku na celý deň, čo u navrhovateľky nebolo možné, vzhľadom k údajným gastro problémom maloletej. Maloletá navštevuje krúžok baletu, chodí pravidelne na plaváreň, na výlety spolu s profesionálnou náhradnou rodičkou. S maloletou sa pravidelne špeciálno-pedagogicky pracuje so zameraním na rozvoj kognitívnych schopností. Od mája 2018, odkedy je umiestnená v súčasnej profesionálneho náhradného rodiča je evidentný posun v rozvoji. Maloletý N. od 15.02.2018 kedy bol umiestnený do skupiny a následne profesionálnemu náhradnému rodičovi prosperuje, rastie a priberá pri komplexnej, plnohodnotnej, vyváženej strave. V súčasnej dobe už nie je podvyživený. Frekvencia ochorení sa u súčasného profesionálneho náhradného rodiča výrazne znížila v porovnaní s frekvenciou ochorení u navrhovateľky. Maloletý je dispenzarizovaný v logopedickej, ortopedickej a očnej ambulancii. Komplexnou odbornou diagnostikou bolo zistené u maloletého zistené poškodenie psychosexuálneho vývinu a vývinu rodovej identity u navrhovateľky. Maloletý inklinuje k dievčenskej a ženskej tematike, vyjadruje silnú túžbu mať dlhé vlasy, obliekať si šaty, stať sa dievčaťom. Keď prišiel od navrhovateľky vôbec nepoznal iné hračky, ako sú bábiky. Navrhovateľka mu počas návštev nosila ako darčeky bábiky, omaľovánky o princeznách, ružovú parochňu s dlhými vlasmi. Maloletý v komunikácii o sebe často hovorí v ženskom rode. Maloletý vykazoval prejavy behaviorálnej sexualizácie. U maloletého boli zaznamenané nevhodné dotyky smerom voči dospelým ženám a voči chlapcom. U oboch detí sa vyplavujú rôzne spomienky. Maloleté deti spontánne uviedli, že keď boli u navrhovateľky boli samé v izbe a dávali si hračky do ričky. Spontánne komunikujú o strachu, ktorý prežívali u navrhovateľky, keď ju A., ktorého navrhovateľka má zvereneho do pestúnskej starostlivosti, bil. Zjavne mali strach pred jeho impulzivitou. Maloletý A. bol voči maloletým deťom nielen verbálne agresívny, ale podľa uvedenia maloletého N. mu A. dal facku „keď mal nervy, keď bil tetu E.“. Maloletý N. navštevuje materskú škôlku na celý deň, čo u navrhovateľky nebolo možné, vzhľadom k údajným gastro problémom maloletého. S maloletým sa pravidelne špeciálno-pedagogicky pracuje so zameraním na rozvoj kognitívnych schopností. Od mája 2018, odkedy je maloletý umiestnený u súčasného profesionálneho náhradného rodiča, je evidentný posun v rozvoji. Maloletý bude potrebovať mužské vedenie a vzor, aby sa dali niektoré nevhodné stereotypy, ktoré si osvojil, aspoň čiastočne eliminovať.

7. Navrhovateľka v priebehu konania doložila svedectvo občianskeho združenia Zabávaj sa športom, z ktorého vyplýva, že vzťah medzi maloletými deťmi a navrhovateľkou je vnímaný ako vzťah plný lásky a porozumenia. Starostlivosť o maloleté deti bola z každej stránky (zdravotná, sociálna, výchovná, ...). Z predloženého svedectva manželov T. zo dňa 22. 10. 2018 vyplýva, že podľa ich skúseností z pobytov maloletých detí v ich rodine môžu vrelo odporúčať zverenie maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti. Presvedčili sa, že maloleté deti sú veľmi na navrhovateľku naviazané a majú ju veľmi radi. Videli, že k deťom pristupovala s bezpodmienečnou láskou a vynakladala veľké úsilie, aby deťom zabezpečila všestranný vývoj. Prístup navrhovateľky k deťom si veľmi vážia a kladne hodnotia aj zodpovednosť a veľkú obetivosť, s ktorou pristupovala k úlohe profesionálneho náhradného rodiča. Z čestného prehlásenia materskej škôlky maloletých detí datované dňom 22. 01. 2019 vyplýva, že maloleté deti navštevovali ich zariadenie do 19. 02. 2018. Dochádzka maloletých detí do materskej škôlky bola pravidelná s výnimkou období keď boli choré alebo prechodne umiestnené v detskom domove. Maloleté deti boli šťastné, pôsobili vyrovnané, mali s navrhovateľkou skvelý a blízky vzťah založený na láske a dôvere. Maloleté deti boli vždy vhodne, vkusne a čisto oblečené, mali osvojené správanie, správne návyky stolovania a spoločenského správania. Obe maloleté deti mali potravinovú intoleranciu, do materskej škôlky boli prijaté na poldenné vzdelávanie a v čase pred obedom odchádzali domov. Navrhovateľka maloletým deťom zabezpečovala stravu, prinášala ju do materskej škôlky. Strava bola rozmanitá, bohatá na výživné látky a v dostatočnom množstve.

8. Matka dňa 17. 01. 2019 podala návrh na zverenie maloletých detí do svojej osobnej starostlivosti, ktorý je vedený pod sp. zn. 32P/28/2019.

9. Z opatrovaneckého spisu maloletých detí vyplýva, že otcovstvo k maloletým deťom doposiaľ nebolo určené. Matka spolu s maloletými deťmi istý čas bývala v zariadení v Železnej Breznici, odkiaľ odišla s tým, že maloletého N. zanechala v zariadení. Maloletý N. bol na základe uznesenia Okresného súdu Zvolen č.k. 12PPOm/1/2013-7 zo dňa 29. 01. 2013 dočasne odovzdaný do starostlivosti P. A. A. N.X., K. XX, I. L.. Maloletá Q. žila istý čas spolu s matkou v Žiari nad Hronom pri príbuzných, odkiaľ musela odísť a zostala bez prístrešia. Uznesením Okresného súdu Žiar nad Hronom č.k. 4P/17/2013-10 zo dňa 20. 02. 2013 bola maloletá Q. dočasne odovzdaná do starostlivosti P.H. A. A. N., K. XX, I. L.. Rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom č.k. 5P/71/2013-23 zo dňa 25. 09. 2013 bola nad maloletými deťmi nariadená ústavná starostlivosť s tým, že sa bude realizovať v P. A. A. N., K. XX, I. L.. Maloleté deti boli dňa 16. 07. 2013 zaradené do prehľadu detí, ktorým je potrebné sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť. Rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom č.k. 12P/61/2014-29 zo dňa 14. 02. 2015 bolo určené, že maloleté deti sú osvojiteľné, matka bola pozbavená výkonu rodičovských práv a zároveň maloletým deťom bol ustanovený poručník Obec Š..

10. Právna zástupkyňa navrhovateľky na pojednávaní vo výsluchu uviedla, že navrhovateľka naďalej trvá na svojom podanom návrhu na zverenie maloletých detí N. O. Q. I. do jej náhradnej osobnej starostlivosti. Máme za to, že vo veci samej sú splnené všetky zákonné podmienky pre zverenie detí do jej náhradnej osobnej starostlivosti. Hoci kolízny opatrovník sa vo svojom písomnom podaní, ktoré nám bolo zo súdu doručené vyjadril zamietavo, teda že s návrhom navrhovateľky nesúhlasí, no jeho stanovisko je založené výlučne na vyjadrení P. N. A. O. W. N., v ktorom sú maloleté deti I. umiestnené. Napriek tomu, že kolízny opatrovník si pôvodnú súdom určenú lehotu predĺžil o ďalších 30 dní, aby mohol riadne prešetriť stav veci, máme za to, že urobil v podstate len jednu návštevu navrhovateľky, jednu v centre N. a nedostatočným spôsobom prešetril tvrdenia detského domova, alebo teda P. N. W., A. N. ohľadom údajnej nedostatočnej starostlivosti navrhovateľky o deti. Vyjadrenie tohto centra sa v žiadnom prípade nezakladá na pravde. Celé vyjadrenie, ktoré vlastne bolo doručené súdu v tejto veci je zhľukom nepravdivých a ničím nepodložených a navzájom aj rozporných tvrdení. V podstate touto cestou sa k nemu chceme aj vyjadriť, pretože inú možnosť sme vlastne zatiaľ ani nemali. Navrhovateľka si podala návrh na zverenie detí do náhradnej osobnej starostlivosti z dôvodu, že počas piatich rokov, ktoré sa o ne starala si k nim vytvorila citovú väzbu a je presvedčená a vyplývalo to aj zo správania detí, že aj ony si vytvorili takúto väzbu k nej. Navrhovateľka má za to, že pobyt detí v jej náhradnej osobnej starostlivosti by bol v ich najlepšom záujme a je určite pre ne priaznivejší, než pobyt v ústavnom zariadení. Návrh si navrhovateľka podala po riadnom zvážení všetkých okolností svojich možností, schopností sa o deti postarať. Aj keď jej detský domov vytýkal, že tak neurobila už skôr, jednoducho toto je veľmi vážne rozhodnutie, ktoré si vyžaduje dôležitejšie zamyslenie sa, nedá sa urobiť spontánne. Pokiaľ ide o to spochybňovanie kvality starostlivosti navrhovateľky o deti I., ako sme uviedli sú to nepravdivé tvrdenia, v podstate vyplývajú z nejakého nie dobrého vzťahu riaditeľky tohto

zariadenia voči pani J., voči navrhovateľke. V prvom rade centrum obviňuje navrhovateľku, že deťom neposkytovala riadnu stravu, že deti mali byť podvyživené, a že nebol dôvod vylúčiť z ich stravy mliečne produkty, resp. produkty obsahujúce laktózu. V tejto súvislosti uvádzame, že maloleté deti I. sa narodili predčasne, boli menšieho veku, menšej hmotnosti už od narodenia, do starostlivosti navrhovateľky boli umiestnené vo veľmi zlom zdravotnom stave, no napriek tomu táto sa o ne riadne a vzorne starala a v jej starostlivosti deti rástli a napredovali. Navrhovateľka u detí spozorovala gastroenterologické problémy po požití mliečnych výrobkov, čo riešila aj s odborným lekárom, aj so samotným centrom N.. Či išlo o nejaký trvalý problém alebo o nejaký problém, z ktorého môžu deti vyrásť to je na posúdení odborníkovi, ale poukazujeme na vyjadrenie MUDr. X. C. z Detskej fakultnej nemocnice s poliklinikou Banská Bystrica, ktoré tvorilo prílohu vyjadrenia P. N. A. O. W. N.. Doktorka C. uviedla, že deti I. navštevovali ich gastroenterologickú ambulanciu od roku 2013, uviedla, že reflux, ktorý u týchto detí môže viesť k nedostatočnej výžive sa vekom obyčajne stráca a deti z neho vyrastú, čoho je príkladom aj nález u oboch týchto detí. Tiež uviedla, že pri zavádzaní novej stravy v novom domácom prostredí sa objavujú niekedy ďalšie funkčné problémy s trávením niektorých potravín, napríklad mliečného cukru, laktózy. Podľa tejto odbornej lekárky, jediný naozaj 100% test, ktorým sa dá zistiť, či je tu prítomná takáto intolerancia je odber vzoriek z tenkého čreva pri endoskopickom vyšetrení, ktorý sa vykonáva u detí v celkovej anestézii. Vzhľadom na typ tohto zákroku zvlášť pri zohľadnení toho, že maloletá Q. mala aj nejaké kardiologické problémy považovala to lekárka za príliš invazívnu metódu, a ako uviedla vo svojom vyjadrení, vzhľadom na typ tohto zákroku v bežnej praxi nie je celkom štandardné a ani nevyhnutné potvrdzovať intoleranciu laktózy takýmto spôsobom. MUDr. C.O. tiež uviedla, že organické ochorenie tráviaceho systému, ktoré by zanechávalo nejaké chorobné zmeny u ani jedného z detí nepredpokladá, že v podstate vyšetrenie laboratórne mali v poriadku a nepreukazovali chorobný nález. Zdôrazňujeme, že odborná lekárka, ktorá deti ošetrovala niekoľko rokov výslovne konštatovala, že diagnózy uvádzané v lekárskejších správach boli na zaevidovanie pacienta, resp. energetická podvýživa bola potrebná pre preskripciu podpornej enterálnej výživy, ktorá pomáha k zlepšeniu nutričného stavu detí ako je to v tomto prípade. Výslovne uviedla, že v skutočnom stave pri objektívnom vyšetrení deti Suché neboli ani podvyživené, len boli drobnejšie čo vyplývalo z ich rodinnej a sociálnej anamnézy z prostredia, ktorého pochádzajú. Lekárka výslovne zdôraznila aj to, že bezlaktózová strava je plnohodnotná strava a tiež, že obe deti sa vyvíjali primerane a prináležala im strava podľa ich veku. Z predmetného vyjadrenia odbornej lekárky je zrejmé, že tvrdenia P. N. W. O. A. N. o podvýžive detí a údajnom nedostatočnom poskytovaní stravy deťom zo strany navrhovateľky nie sú pravdivé. Máme za to, že práve týmto lekárskejším vyjadrením boli výslovne vyvrátené. Pokiaľ ide o to, že centrum zdôrazňovalo, že diagnóza o tráviacich ťažkostiach mala byť určená len na základe subjektívneho pozorovania problémov zdravotného charakteru navrhovateľkou, poukazujeme na gastroenterologickú lekársku správu, ktoré tiež centrum N. vlastne priložilo k svoju vyjadreniu, kde sa pri sono vyšetrení výslovne uvádzalo, že maloletý N. už po požití dvoch deci vody sa povracal, takže evidentne nešlo o nejaký výmysel navrhovateľky, ale tie deti skutočne mali nejaký gastroenterologický problém. Pokiaľ ide o to, že centrum napáda vyjadrenie klinickej logopedičky Mgr. K.J., ktorá u maloletej Q. opakovane zistila narušený vývin reči v dôsledku, ktorého neodporúčala medzištátne osvojenie, tak v podstate opäť hovoríme o tom, že tento problém s vývinom reči nebol diagnostikovaný navrhovateľkou, to určil klinický logopéd a ide naozaj o záver odborníka, vysoko uznávaného špecialistu v oblasti apatických porúch Mgr. K. dokonca školí ostatných klinických logopédov, takže skutočne kapacita vo svojej oblasti, a nie je zrejmé z vyjadrenia centra N.X. ako by táto skutočnosť, že dieťa malo nejakú poruchu s vývinom reči mala vyplývať z nedostatočnej starostlivosti navrhovateľky. Dokonca my sme vyjadrenie Mgr. K. priložili aj k návrhu na zverenie detí do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky a v tomto sa výslovne uvádza, že Mgr. K. vyzdvihovala prácu navrhovateľky s maloletou Q., aj to, ako dieťa v jej starostlivosti napredovalo. To že centrum N. uviedlo, že nejaký iný logopéd mal uviesť, že deti by teoreticky sa mohli naučiť cudzí jazyk, na tomto vlastne nič nemení a určite nedokazuje žiadne nedostatočné, nedostatočnú starostlivosť alebo zanedbávanie detí zo strany navrhovateľky. Takisto pokiaľ napádali nejaké tie kožné problémy, opäť to boli všetko závery odborníkov, deti roky navštevovali odbornú lekárku MUDr. W. C., ktorá vlastne u nich zistila atopický ekzém, ktorý v podstate je väčšinou príznakom alergie a vynechaní mliečnej, resp. laktózovej stravy u detí sa výrazne zlepšil. Pokiaľ ide o to pomôčovanie maloletého N., tento sa v domácnosti navrhovateľky už od roku 2015 nepomôčoval. Ak sa ojedinele takýto prejav vyskytol, bolo to vždy len v prípade keď bol odlúčený od navrhovateľky avšak po návrate do domácnosti navrhovateľky sa vždy pomôčovať prestal. Takže jeho súčasné problémy s enurézou, o ktorých píše centrum N. sú skôr prejavom toho, že mu pobyt v tomto ústavnom zariadení celkom neprospieva. Navrhovateľka roky chodievala na neurologické vyšetrenia s maloletou Laurou, a teda nie je dôvod prečo by si mala od roku 2015 vymýšľať, že keď ani nemohla tušiť, že raz bude takto stáť pred súdom, že sa maloletý

N. nepomocoval. Takže opäť považujeme to za nepravdivé tvrdenia, v tomto smere vieme navrhnúť aj vypočutie viacerých svedkov, osoby, u ktorých boli maloleté deti I. umiestnené v prípade, že bola v minulosti navrhovateľka práceneschopná, prípadne čerpala dovolenku. Sú to napríklad osoby manželia T. a pani E. K., ktorí tiež vedia v tomto smere potvrdiť akým spôsobom bolo o deti postarané a tiež, či sa pomocovali, nepomocovali, či sa pýtali za navrhovateľkou a podobne. Ich písomné vyjadrenia, ktoré na účely súdneho konania poskytli ešte pri v konaní v Lučenci, máme tu so sebou a môžeme krátkou cestou súdu predložiť. Pokiaľ ide o ďalšie tvrdenia centra N. o tom, že by navrhovateľka údajne nemala poskytovať dostatočnú emočnú sýtosť malolekým deťom I., tak opäť to považujeme za nepodložené tvrdenia centra, ktoré napokon samotné psychologické vyjadrenia, ktoré priložilo centrum N. k svojmu podaniu vyvrátili, resp. nepotvrdili, pretože práveže u psychológa sa aj maloletý N. vyjadroval, a je to tam výslovne uvedené, že mu bolo smutno za navrhovateľkou, že si aj poplakal. Takže keby medzi deťmi a navrhovateľkou neexistovala nejaká citová väzba, tak asi by za ňou deti neplakali. Práveže zdôrazňujeme to a viackrát to bol problém medzi navrhovateľkou a vedením detského domova, že práveže bolo vytykané navrhovateľke počas výkonu jej zamestnania, že si s deťmi vytvára citovú väzbu, a že by sa mala ako profesionálny náhradný rodič správať viac profesionálne a pristupovať teda k deťom s trošku väčším odstupom. Pokiaľ ide o tie údajné prvky nejakého senzitivného správania detí ohľadom ich zdravotného stavu, že sa zúskostňujú, alebo že sa nejakým spôsobom nevhodne správajú k cudzím osobám, to sú tiež ničím nepodložené a nepravdivé tvrdenia a v tomto smere vieme naozaj navrhnúť celý rad svedkov, ktorí bežne prichádzali do kontaktu s deťmi a nič takéto sa nikdy nevyskytovalo. Pokiaľ, tam ešte centrum N. vo svojom vyjadrení poukazovalo na niektoré vyjadrenia, ktoré ale nikdy nepredložilo, a teda toto by sme radi ako sa s tým nejak bližšie oboznámili, pokiaľ sa na to odvolávajú pred týmto súdom, ide o závery externého liečebného pedagóga a tiež o závery Mgr. F. R., klinického psychológa. Pokiaľ ide o problémy s malolekým A. D., o ktorých píše centrum vo svojom vyjadrení. Je to vlastne dieťa, ktoré ma teda navrhovateľka v pestúnskej starostlivosti. Tu tiež ide v podstate prevažnej miere o nepravdivé a nepodložené tvrdenia centra, je pravda, že maloletý A. mal určité zdravotné problémy a navštevuje aj odborníka, ale nikdy v živote nebol agresívny voči ani jednému z detí I., ani voči Q., ani voči N.. Nikdy pre nich nebol nebezpečný, žiadne z detí v domácnosti nikdy neudrel, tak isto ani nezbil navrhovateľku, ani jej matku ako to tam tvrdí centrum N., jediné z toho, čo tvrdí, čo je pravdou bolo, že rozbil dvere v domácnosti navrhovateľky, ale vtedy tam deti I., ani neboli prítomné, bol sám s matkou navrhovateľky a jediné, čo je ešte pravdivé, že kradol doma peniaze avšak tam tieto výchovné, v podstate kvôli týmto výchovným problémom bol na čas umiestnený aj do reedukačného centra v Č., avšak následne sa ukázalo, že tieto jeho prejavy boli dôsledkom šikany zo strany iných detí v škole, preto kradol, lebo vlastne bol šikanovaný a musel nosiť deťom peniaze. A dokonca sa stal obeťou lúpeže, za čo bol páchatel už právoplatne odsúdený rozsudkom tohto Okresného súdu Banská Bystrica, sp. značka 3T 59/2017 a ja v reedukačnom centre Č. bohužiaľ sa stal obeťou trestného činu, čo momentálne je vedené trestné stíhanie, ale zatiaľ bolo len vznesené obvinenie takže nebudeme nejak bližšie skutočnosti z tade uvádzať, ale ide o to, že maloleté dieťa ako A. samozrejme tým mal určité prejavy, že nevedel to spracovať, preto rozbil tie dvere, ale nikdy v živote neútočil na deti I.. Pokiaľ ide o vyjadrenia centra N. o sexuálnych prejavoch u malolekého N., prípadne u oboch detí, toto sú opäť nepodložené, nepravdivé tvrdenia, pričom poukazujeme na to, že v psychologickom vyjadrení, ktoré priložilo samotné centrum k svojmu podaniu psychológ výslovne uviedol, že takéto správanie u malolekého N. pri psychologickom vyšetrení nebolo manifestné, čiže sa neprejavilo. Už v podstate máme za to, že jednoducho 5 a 6 ročné deti ešte nemajú alebo nevedia čo je sex a vidieť v ich prejavoch nejaké takéto hypersexuálne správanie ako považujeme skôr za neprimerané. Pokiaľ ide o to, že by maloletý N. mal mať nejaké problémy s rodovou identitou alebo zženštilým správaním, ani s týmto sa navrhovateľka sa nestotožňuje, navrhovateľka mu kupovala množstvo chlapčenských hračiek, autíčiek, vláčikov a iných chlapčenských hračiek, dokonca doniesla aj na pojednávanie na ukážku balík, ktorý zasielala mu k posledným narodeninám v novembri 2018, v ktorom je vláčik, no P. N. W. I. A. N. ho neprevzalo v odbernej lehote a nechali nech sa vráti. V podstate napokon aj z toho psychologického posudku predloženého samotným centrom N., maloletý N. hovoril, že má aj autička a chlapčenské hračky, a že mu ich kupuje navrhovateľka. Navrhovateľka ho teda v žiadnom prípade nepodporovala v nejakom dievčenskom správaní, pokiaľ tam spomínali sa tie dlhé, že N. chce mať dlhé vlasy, aby mu viali vo vetre, tak v podstate ide o to, že on napodobňoval svojho obľúbeného škriatka z rozprávky Fíha Tralala, ide v podstate o rozprávkovú bytosť, takže ako, a tá nosí dlhé vrkoče, ale nejde o prejav problémov s rodovou identitou. A pokiaľ ide o tie báby, tak má obľúbenú rozprávku Máša a medveď, čo je myslím všeobecne uznávaná rozprávka, obľúbená u chlapcov a dievčat, a to že má Mášu ako bábyku tak ako nepovažujem za nejaký prejav behaviorálnej sexualizácie. Takisto centrum N. vo vyjadrení uviedlo, že deti teda nemajú údajne vytvorenú emočnú väzbu k navrhovateľke, ale ani to nie je pravda

a opäť poukazujem a psychologický posudok, ktorý samotné centrum priložilo k svoju vyjadreniu, kde deti sa práveže vyjadrovali a hlavne maloletý N., že mu bolo smutno po odlúčení od navrhovateľky, že si za ňou poplakal, a teda máme za to, že toto je dôkaz o tom, že tie deti tú väzbu k navrhovateľke majú. Centrum N. ešte zdôrazňovalo veľmi vo svojich podaniach, aj v tom doplňujúcom, ktoré nám bolo na predchádzajúcom pojednávaní predložené krátkou cestou, že s navrhovateľkou skončil pracovný pomer v júli 2018 výpoveďou, no chceme zdôrazniť, že dôvodom výpovede nebolo zanedbávanie starostlivosti, alebo nejaká nedostatočná starostlivosť. Toto považujeme tiež za dôležitý argument, lebo keby naozaj sa navrhovateľka o deti riadne nestarala, tak toto by bolo dôvodom pre skončenie pracovného pomeru, ale v danom prípade s ňou bol skončený pracovný pomer pre porušenie pracovnej disciplíny, ktorú detský domov videl v tom, že išla pomáhať matke, ktorá si zlomila na ulici nohu, išla s ňou na urgent a oneskorene zaslala nejakú správu svojmu zamestnávateľovi a takéto veci v podstate boli dôvodom skončenia pracovného pomeru. Vo výpovedi sa ani jediným slovom nespomína, že by mala zanedbávať starostlivosť, alebo že by akýmkoľvek zlým spôsobom k deťom pristupovala. Pracovala u vlastne v centre N. po dobu 14 rokov a po túto dobu až teda ku koncu toho skončenia pracovného pomeru alebo teda v tom, pred týmto súdom, jej nebolo nikdy vytknuté, že by sa o ktorékoľvek z detí, ktoré jej boli kedy zverené zle starala, alebo nedostatočne. To že v podstate všade sa píše, že odborný tím detského domova odbornou diagnostikou zistil, že by deti mali byť zanedbávané poukazujeme na to, že so samotných podaní, ktoré predložil ten detský domov toto nevyplývalo, resp. to bolo vyvrátené a ten odborný tím v podstate nie sú žiadny lekári, to nie sú odborníci, to sú pracovníci, to je pár pracovníkov detského domova a nie žiadny gastroenterológ, žiadny logopéd, proste niekto kto by vedel posudzovať to, že či deti sú alebo nie sú podvyživené. Chceme tiež zdôrazniť to, že maloleté deti prišli do domácnosti navrhovateľky v roku 2013 vo veľmi zlom a zanedbanom stave. Od počiatku preto navštevovali množstvo odborných lekárov, celkovo 12 rôznych lekárov, s ktorými prichádzali pomerne často do pravidelného kontaktu, a ktorý sledovali ich vývin. Tiež deti chodili do škôlky, pohybovali sa medzi susedmi, chodili na krúžky, raz mesačne navštevovali domácnosť navrhovateľky pracovníci z centra N.Č., a teda videli v akom stave deti sú aj ako napredujú, a takisto posledný rok pobytu detí v domácnosti navrhovateľky každé dva týždne do ich domácnosti chodili dve externé pracovníčky Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v rámci projektu pre podporu náhradných rodín. Aj keď konkrétne tieto dve pracovníčky tak viac chodili v podstate kvôli tým pestúnskym deťom, ktoré má teda v pestúnskej starostlivosti navrhovateľka, ale prichádzali do kontaktu aj s deťmi I.. A máme za to, že nie je možné, aby si 12 odborných lekárov, učiteľky v materskej škole, pracovníci centra N.X., ktorí tam chodili každý mesiac, minimálne raz mesačne k navrhovateľke, alebo tí pracovníci Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, že by si nikto z nich nevšimol keby tie deti boli skutočne zanedbávané. Môžeme my, keďže to neurobil kolízny opatrovník neurobil šetrenie ani v materskej škole, ani v okolí, ani u lekárov, ani nikde, tak my sme oslovili tieto inštitúcie, máme vyjadrenie aj učiteliek z materskej školy, aj tréneriek z krúžkov, ktoré deti navštevovali, o tom proste aké tie deti boli, ako sa správali a prípadne čo videli vo vzťahu k navrhovateľke, ako sa správala ona k nim. Poukazujeme teda na mnohopočetné rozpory vo vyjadrení centra N., pre zhrnutie o tom, že deti mali byť podvyživené, hoci túto skutočnosť vyvrátilo odborné vyjadrenie MUDr. C. z Detskej fakultnej nemocnice s poliklinikou Banská Bystrica, takisto o ich zdravotnom napredovaní sa vyjadrila aj doktorka H., čo bola ich pediatrička, jej vyjadrenie sme priložili k návrhu na zverenie detí do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky. Už z tých troch dokumentov je zrejmé, že deti napredovali, bolo o ne postarané, dostávali adekvátnu stravu, doktorka C. výslovne uviedla, že bezlaktózová strava je plnohodnotná strava, hoci centrum N. uvádza, že deti nemali dostávať plnohodnotnú stravu, pokiaľ ide o tie prejavy behaviorálnej sexualizácie psychológ to nepotvrdil, vyslovene povedal, že sa to, uviedol teda vo svojom vyjadrení, že sa to neprejavilo pri psychologickom vyšetrení. O tom, že by deti nemali citový vzťah k navrhovateľke hoci v psychologickom posudku sa píše, že za ňou plakali, o tom, že by N. nemal chlapčenské hračky hoci sám u psychológa uvádzal, že ich má, že mu ich navrhovateľka kupuje, o tom, že by mali byť u detí zistené nejaké závažné poškodenia psychického vývinu, hoci psychológ sám uviedol, že žiadne takéto trvalé nejaké alebo závažné poškodenia tam u detí neviduje a dokonca že navrhovateľke mal byť teda zamedzený kontakt s maloletými deťmi z dôvodu, že po telefonátoch s ňou a po kontakte s ňou, že sú deti emočne destabilizované, pritom o odsek ďalej vo svojom vyjadrení centrum N.Č. uvádza, že deti I. boli po kontakte s navrhovateľkou usmiate, pokojné a veselé. Takýchto rozporov je tam v podstate ďaleko viac. Na záver nám nedá nevyjadriť sa k tomu, že centrum N. absolútne nepravdivo uvádza, že vraj navrhovateľka sa o deti I. od začatia diagnostického pobytu nezaujímal, že sa neinformovala o ne, nezaujímal ju ich zdravotný stav. Na preukázanie vieme doložiť súdu krátkou cestou množstvo emailov a listov, ktorými sa dožadovala navrhovateľka kontaktu s deťmi, v ktorých prosila detský domov o to, aby ich mohla napríklad navštíviť aj keď mali sviatky, žiadala o pravidelný telefonický aj osobný kontakt s deťmi, pýtala sa na ich zdravotný stav, chcela vedieť závery

diagnostiky a podobne a detský domov jej v podstate tie kontakty neumožnil, na niektoré listy odpovedal, na niektoré nie, sú tu vlastne aj, vieme predložiť aj jeho odpovede. V podstate ku kontaktu s deťmi sa staval zamietavo, niektoré listy potom dokonca už od nej ani nepreberal, keď deťom doniesla nejaké hračky alebo oblečenie, tak jej to vrátil a keď sa dotazovala na ich zdravotný stav tak výslovne jej uviedli, že proste sú to interné informácie detského domova, že jej nebudú poskytované. Pritom a tu píš, že sa nezaujímal o ich zdravotný stav. Takže nič z toho naozaj, čo to centrum N. tvrdí nie je pravda a dokonca i kolízny opatrovník si protirečí vo svojich podaniach, keď v jednom podaní uvádza, že pri návšteve domácnosti navrhovateľky videl veľké množstvo hračiek a v inom podaní uvádza, že tam nebola ani jedna hračka, pritom vykonal jednu jedinú návštevu u navrhovateľky, takže to neboli správy z rôznych návštev. Máme za to, že proste nedostatočne preskúmal vec a nekriticky sa priklonil k záverom centra N.. Ešte tam centrum N. uvádzalo, že navrhovateľka údajne mala púšťať deťom nejaké nevhodné televízne programy, v skutočnosti toto sa týkalo jedného jediného filmu, a to je Disneyho rozprávka Coco, ktorá však vôbec nie je nevhodná, je to veľmi pekná rozprávka určená pre deti od 5 rokov veku, takže pre deti ich vekovej skupiny a dôležité je uviesť to, že deti I. sami dožadujú pozerat túto rozprávku aj opakovane, čo v podstate v minulosti potvrdilo aj samotné centrum N. a robia to preto, že spev hlavného hrdinu v tejto rozprávke nadaboval práve maloletý A. D., ktorého mala navrhovateľka v pestúnskej starostlivosti. Je to veľmi spevacky talentované dieťa, vyhral vlastne ten konkurz na nadabovanie tejto rozprávky, a preto tie deti sa dožadujú pozerania tej rozprávky, pretože oni toho A. berú ako brata a v podstate im to pripomína maloletého A., takže skôr to poukazuje na to, že majú k nemu vytvorený pekný vzťah, a nie že by sa ho báli. Takže na záver môžeme vlastne len zhrnúť, že centrum N. naozaj vo svojom podaní uvádza len množstvo nepravdivých a ničím nepodložených tvrdení, osočuje tam navrhovateľku, pričom buď si odporuje sám vo svojom podaní alebo jeho tvrdenia sú v rozpore s posudkami lekárov a odborníkov, koniec koncov navrhovateľka má deti aj v pestúnskej starostlivosti a vôbec všetky tie deti, bolo ich celkovo asi 14 detí, o ktoré sa za svoj život a prácu v detskom domove starala, tak ani jedno nevykazovalo žiadne známky ani zanedbávania, ani žiadnych problémov so sexualizáciou, takže máme za to, že toto je najlepší dôkaz o tom ako kvalitne sa o deti stará. Máme za to, že ak súd teda má naozaj rozhodnúť v najlepšom záujme maloletých detí, tak je potrebné trochu hlbšie dokazovanie, ktoré bohužiaľ kolízny opatrovník podľa nás dostatočne neurobil. Navrhovateľka má záujem sa o deti postarať a máme za to, že naozaj sú splnené podmienky na to, aby tieto deti boli zverené do jej náhradnej osobnej starostlivosti.

11. Navrhovateľka na pojednávaní vo výsluchu uviedla: Ja od roku 2012 som pestúnka pestúnskej starostlivosti, celkovo som mala 3 deti, z ktorých toho času mám dve deti. Jedenkrát došlo k zrušeniu mojej pestúnskej starostlivosti, bolo to v čase, keď dieťa malo pred 18 rokom veku, k zrušeniu došlo na môj návrh, dieťa sa volalo O. C.Ň.. Dôvodom podania návrhu boli veľké výchovné problémy s maloletou, maloletá keď mi prišla nebola zdiagnostikovaná. Okrem nej mám naďalej dve deti v pestúnskej starostlivosti, a to K. D. O. A. D.. K. mám zverenú do pestúnskej starostlivosti od roku 2002 a A. od roku 2012. Tiež jedno dieťa som mala zverené cez úrad do času, kým išlo do predpestúnskej starostlivosti. Bolo to v roku 2005, a to na základe Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý vtedy mohol o tom rozhodovať. S K. toho času nemám žiadne výchovné problémy. Nebola umiestnená počas pestúnskej starostlivosti v žiadnom režimovom zariadení. Výchovné problémy s ňou vyplývali z jej zdravotného stavu. Maloletý A. bol jedenkrát v reedukačnom centre na diagnostiku, bolo to od januára do apríla 2016. Maloletý v čase pred umiestnením kradol. Po návrate z diagnostického centra bol agresívny, čo vyplývalo z jeho zážitkov zo zariadenia a z toho, čo mu bolo urobené. Keď bol doma bol agresívny, agresivita sa prejavovala tak, že vybuchol. Maloletý kradol aj naďalej po návrate z režimového zariadenia. Maloletému bola diagnostikovaná psychiatrická diagnóza a tiež poruchy učenia. Asi toho času sa voči maloletému A. kvôli krádeži bude viesť trestné stíhanie. Maloletý A. mi fyzicky neublížil, agresívne správanie spočíva v tom, že hádže veci, búchal do dverí, používal aj nadávky, teraz neviem aké, nespomínam si, vyhrážal sa, že sa zabije, že ho to už nebaví. Bolo to v čase kedy už maloleté deti I. boli u mňa ako profesionálneho rodiča. Nepamätám si, že by deti boli pri takýchto prejavoch maloletého A.. Profesionálnym rodičom som od roku 2004, pracovnú zmluvu ako profesionálny rodič som mala uzavretú s Detským domovom N.. K skončeniu pracovného pomeru došlo k 31. júlu 2018 výpoveďou pre porušenie pracovnej disciplíny. Ja mám podanú žalobu na vyslovenie neplatnosti pracovného pomeru. Rozhodnuté o tom zatiaľ nie je. Ako profesionálny rodič som mala veľa detí, nepamätám si koľko, niektoré deti boli na krátko, niektoré boli dlho. Najkratšie ako profesionálny rodič som mala deti na 3 dni, najdlhšie 7-8 rokov, išlo práve o maloletého A. D., ktorý potom u mňa prešiel do pestúnskej starostlivosti. Ako ďalšie najdlhšie obdobie som mala deti 2 roky aj štvrt'. Odo mňa ako profesionálneho rodiča potom odišli do pestúnskej starostlivosti iných ľudí. Ja v súvislosti s náhradnou osobnou starostlivosťou

alebo pestúnskou starostlivosťou o deti I. som bola oslovená vedením detského domova, bolo to v októbri 2017, v novembri 2017. Ja som o náhradnú osobnú starostlivosť alebo pestúnsku starostlivosť nepožiadala preto, že som si to potrebovala zvážiť, nechystala som sa podať takýto návrh. Pre náhradnú osobnú starostlivosť som sa ale potom rozhodla z dôvodu, že maloleté deti tlačili do medzinárodného osvojenia, a čo pre maloletú Q. nebolo vhodné. Z tohto dôvodu ja som sa potom začala zvažovať formu náhradnej starostlivosti. Potrebovala som však ešte zvážiť, či to finančne zvládnem. Vo februári 2018 som zistila, že mám možnosť učiť, ale to som už nemala možnosť detskému domovu povedať. Ja som to v tom čase nepovažovala za zodpovedné, riešiť formu z náhradnej starostlivosti z dôvodu, či to finančne zvládnem. Pre náhradnú osobnú starostlivosť maloletých detí I. som sa rozhodla z dôvodu, že to je najrýchlejší proces, pretože ako pestúnka by som musela si zaktualizovať poradenský proces. K maloletým deťom mám blízky vzťah, aj zákon berie profesionálneho rodiča ako blízku osobu. Chcela som, aby bol zachovaný záujem maloletých detí, detí odlučovaním trpeli, nebolo to pre nich dobré. Pobyť deťom v detskom domove neprospeval, maloletý N. sa po návrate z detského domova pomočoval, maloletá Q. dostala pásový opar. Odo dňa 15. 02. 2018 deti nie sú u mňa ako profesionálneho rodiča, v čase odchodu detí z mojej domácnosti maloletý N. mal 5 rokov, maloletá Q. mala 6 rokov. Deti v tom čase navštevovali materskú škôlku, celkovo ako deti boli u mňa navštevovali materskú škôlku 3 roky. Deti neboli v materskej škôlke na celý deň, ale na pol dňa bez stravy, v materskej škôlke mali len desiatu. Deti som však dva roky predtým nosila do materskej škôlky dvakrát do týždňa popoludní na tanečný krúžok, potom ako sa u mňa doma vyspali. Na celý deň deti do materskej škôlky nechodili z dôvodov diéty, vtedy vedúca jedálne nedovolila, aby som deťom nosila stravu. To sa zmenilo po zmene vedúcej jedálne. Na celý deň maloleté deti začali chodiť do materskej škôlky mesiac pred ich odchodom do detského domova. Deti neboli zaradené do predškolskej prípravy, predškolská príprava je aj tak len doobeda, vtedy je pedagogická činnosť, poobede boli v materskej škôlke už len krúžky, maloleté deti z pedagogickej činnosti nič nevynechali. Maloleté Q. učiteľky sa aj individuálne doobeda venovali. U maloleté Q. nebol predpoklad nástupu do školy. V roku 2017/2018 maloleté deti boli prihlásené na športový krúžok na základnej škole V. v Banskej Bystrici. V tomto krúžku deti boli dvakrát, pretože boli choré alebo boli v detskom domove. Od septembra 2018 deti navštevovali detský spevácky zbor U.. S materskou škôlkou maloleté deti absolvovali plavecký výcvik. Maloletú Q. by som povahovo charakterizovala ako tichú, milú, usmievavú, kamarátsku až submisívnu. Maloletého N. by som charakterizovala ako živšieho, poslušného, s nevyčerateľným zdrojom energie, športovo zdatného. Maloleté deti zjedli všetko, N. mal rituál večer kašu, deti mali radi palacinky, rezne so šalátom, N. ešte chobotnice, Q. baby mrkvu uvarenú. Obe deti tiež mali rady koláče a pečené hriby. Obľúbenou hračkou N. bola postavička z Fiha Tralala, Máša, vláčik Tomáš. Maloletá Q. mala obľúbenú hračku také miminko. Obe deti mali obľúbenú hračku z rozprávky Ľadové kráľovstvo Elzu a Annu. Obľúbenými činnosťami detí boli rolové hry, hrávali sa, tak že spolu varili, hrávali sa na učiteľku, lozili po preliezkach, maloletá Q. mala rada kvety. Z rozprávok deti rady pozerali Ľadové kráľovstvo, Mášu a medveď a rozprávku Coco. Q. mala rada rozprávku Heidi. Z kníh mali rady deti, N. Opice z našej police, ktorú sme potom aj museli kúpiť a Q. knihu Heidi. Z počúvaných rozprávok deti mali rady Doktor Jajbolí. Voľný čas s deťmi sme trávili výletmi, na ihriskách, hrali sme sa doma pexeso, deti mali drevené stavebnice, mali takú stavebnicu domčeky, tiež mali tri krabice dupla. Deti som zobrala na dovolenku k moru do Talianska, čo som sama platila, detský domov na to neprispel. Tiež som sa s deťmi chodila kúpať do Podhájskej, kde má môj brat chatu. V roku 2017 som s deťmi bola v Prahe, v Brne. Cez leto s deťmi sme chodili sa kúpať na Kováčovú, na Sliach. Keby boli deti u mňa, tak sú prihlásené do lyžiarskeho oddielu kde chodili ostatné deti predtým. Tiež s deťmi v zime sme chodili na výlety, sánkovať sa. Blízko nás je taká pony farma, kde sa deti chodili hrať. Maloletý N. pred odchodom do detského domova bol vedený v kožnej, gastroenterologickej, zubnej ambulancii a maloletá Q. gastroenterologickej, kožnej, logopedickej, neurologickej ambulancii. Do kožnej ambulancii sa s deťmi chodilo každý druhý mesiac z dôvodu, že N. mal atopický ekzém a Q. suchú pokožku. Do kožnej ambulancie sme si chodili predpisovať lieky. Do gastroenterologickej ambulancie deti chodili jedenkrát za pol roka. Do zubnej ambulancie sme chodili len na preventívne prehliadky, lebo deti mali v poriadku chrup, jedenkrát za pol roka. S Q. do logopedickej ambulancie sa chodilo jedenkrát do mesiaca alebo každých šesť týždňov. Do neurologickej ambulancie sa s maloletou Q. chodilo dvakrát ročne. Odkedy sú deti v detskom domove vždy som im pri návštevách nosila darčeky, N. som doniesla morskú pannu, auto na diaľkové ovládanie a také ryby. Q. som doniesla morskú pannu a poníka. Ja som osoba bezúhonná, nemá záznam v opise registra trestov. Neviedlo sa voči mne priestupkové konanie, toho času nie som vedená v žiadnej špecializovanej ambulancii, bola som vedená v kardiologickej ambulancii z dôvodu nádoru nadobličky a z toho spôsobeného vysokého krvného tlaku, predtým som absolvovala operáciu chrbtice, toho času neberiem žiadne lieky. Ja mám vyštudovanú teológiu a doplnkovo pedagogiku v učiteľskom smere. Od 03. 09. 2018 učím na Základnej škole náboženskú výchovu na tretinový úväzok 8

hodín týždenne a na Strednej odbornej škole učím náboženskú výchovu o 6 hodín. Moja pracovná doba je v pondelok do 11.00 h, v stredu do 13.30 h a štvrtok do 15.00 h.

Ja som N. doniesla morskú pannu, tú spomínanú bábiku a Mášu. Deťom som doniesla parochňu z dôvodu, že si už mesiac ju pýtali.

12. Matka na pojednávaní vo výsluchu uviedla: Ja bývam spolu so svojou rodinou v chate so súhlasom vlastníka, ktorému nič neplatíme, ale pomáhame mu so statkom. Priateľ sa volá N. P., dcéra sa volá E., má 3 roky, navštevuje materskú škôlku, do ktorej sa nič neuhrádza, toho času nie je vedená v žiadnej špecializovanej ambulancii, neužíva žiadne lieky. Ja okrem maloletého N., Q., E. inú ďalšiu vyživovaciu povinnosť nemá. Výživné do detského domova neplatím, poberám sociálne dávky spolu s rodinným prídavkom vo výške 140 Eur mesačne. Priateľ nie je zamestnaný, je evidovaný, poberá dávku v hmotnej núdzi vo výške 60 Eur a v lete si brigádnicke zarobí za tri týždne - mesiac aj 200 Eur. Ja trvám na svojom návrhu na zverenie detí do mojej osobnej starostlivosti. Deti od posledného pojednávania som nekontaktovala.

13. Opatrovník na pojednávaní vo výsluchu uviedol: Vážení súd, s ohľadom na najvyšší záujem maloletých detí, bezpečnosť prostredia, v ktorom sa maloletí nachádzajú, s ohľadom na závery odporúčania odbornej diagnostiky maloletých úrad navrhuje súdu, aby návrh navrhovateľky Mgr. J. na zverenie maloletých detí Q. I. O. N. I. do jej náhradnej osobnej starostlivosti zamietol. K tomuto istému stanovisku sa prikláňa aj miestne príslušný úrad Fiľakovo, ktorý vedie spisovú dokumentáciu maloletých detí, pracuje s rodinou, pracuje s deťmi, pravidelne prevádza návštevy v P. N. A. O. W. N.. V súčasnosti sú maloletí umiestnení naďalej v P. N. A. O. W. N. v profesionálnej náhradnej rodine pani J., ktorá je zároveň špeciálnym pedagógom tohto centra. Maloletí v starostlivosti profesionálnej náhradnej rodičky prosperujú, rastú, pri komplexnej plnohodnotne vyváženej strave. V súčasnej dobe už nie sú podvyživené, navštevujú materskú školu v I. L. na celodenný pobyt. V budúcnosti plánuje centrum detí umiestniť do profesionálnej náhradnej rodiny, nezamestnaný manželský pár, nakoľko o maloletého N. je potreba mužského vzoru a vedenia, aby sa eliminovali niektoré stereotypy, ktoré si osvojil v bývalej profesionálnej náhradnej rodine, rodine navrhovateľky. Maloletý silne inklinuje k dievčenskej a ženskej klimatike, vyjadruje silnú túžbu sa dievčaťom, keď prišiel z bývalej profesionálnej náhradnej rodiny nepoznal iné hračky ako sú bábiky. Navrhovateľka maloletému doniesla počas návštev v centre ako darček bábiky, ružovú parochňu s dlhými vlasmi. Maloletý v komunikácii o sebe často hovorí v ženskom rode. V súčasnosti maloletí spontánne komunikujú v prítomnosti profesionálnej náhradnej rodičky o strachu, ktorý prežívali v bývalej profesionálnej náhradnej rodine navrhovateľky, keď navrhovateľku A. bil. A. je dieťa, ktoré má navrhovateľka v pestúnskej starostlivosti. Zjavne mali strach pred jeho impulzivitou, maloletý A. bol voči maloletým nielen verbálne agresívny, ale podľa uvedenia N. mu A. dal facku keď mal nervy, keď bil tetu E..

14. Okresný súd Banská Bystrica uznesením č.k. 32P/134/2018-105 zo dňa 11. 10. 2018 prijal do konania Úrad komisára pre deti, ktorý na pojednávaní uviedol: Komisárka pre deti odporúča súdu návrh navrhovateľky E. J. o zverenie maloletej Q. I. a maloletého N. I. do náhradnej osobnej starostlivosti zamietnuť. Svoje odôvodnenie odôvodňujeme nasledovne. Komisárka pre deti sa v tejto veci stotožňuje s odôvodnením cirkevného centra pre deti a rodinu, a to v plnom rozsahu. Navrhovateľka 15. 02. 2018 odovzdala maloleté deti Q. O. N. z dôvodu čerpania jej dovolenky. Detský domov od 27. 02. 2018 do 10. 06. 2018 odporučil maloleté deti Q. O. N. na komplexnú odbornú diagnostiku. Zo záverov odbornej komplexnej diagnostiky vyplynulo, že maloleté deti v profesionálnej náhradnej rodine boli fyzicky a emocionálne deprimované, čoho dôsledkom je nedostatočná odborná výchova a vzdelanie s ohľadom na zdravotný stav detí. Komisárka pre deti je vzhľadom na uvedené toho názoru, že vzťah navrhovateľky k maloletým deťom I., ktoré si chce vziať do náhradnej osobnej starostlivosti, nie je v záujme týchto maloletých detí. V súčasnej dobe sú deti v profesionálnej rodine pani J., ktorá je zároveň špeciálny pedagóg a domnievame sa, že súčasný stav maloletým deťom prospieva. Viac k veci neuvádzame.

15. Dňa 10. 08. 2018 podľa § 13 ods. 1 CMP do konania vstúpil prokurátor, ktorý na pojednávaní uviedol: Vážení súd, lustráciou bolo v systéme prokuratúry ako aj v ostatných systémoch nebolo zistené, že by navrhovateľka bola v nich vedená, takisto nie je vedená ani v systéme prokuratúry. Čo sa týka samotného návrhu stotožňujeme sa so stanoviskom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ako aj so stanoviskom komisára.

16. Podľa čl. 5 Zákona o rodine, Záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä

- a) úroveň starostlivosti o dieťa,
- b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,
- c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,
- d) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa,
- e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,
- f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa,
- g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,
- h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami,
- i) využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

17. Podľa § 44 Zákona o rodine, náhradnou osobnou starostlivosťou je viacero osobitne usporiadaných, na seba nadväzujúcich a vzájomne sa podmieňujúcich dočasných opatrení, ktoré nahrádzajú osobnú starostlivosť rodičov o maloleté dieťa v prípadoch, ak ju rodičia nezabezpečujú, alebo nemôžu zabezpečiť. Náhradná starostlivosť, na ktorej základe vznikajú vzťahy medzi maloletým dieťaťom a inou osobou, môže vzniknúť len rozhodnutím súdu a jej obsah tvoria práva a povinnosti vymedzené zákonom alebo súdnym rozhodnutím. Náhradnou starostlivosťou je

- a/ zverenie maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča
- b/ pestúnska starostlivosť
- c/ ústavná starostlivosť.

Súd pri rozhodovaní o tom, ktorý zo spôsobov náhradnej osobnej starostlivosti zvolí, vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa.

18. Podľa § 45 Zákona o rodine

(1) Zákona o rodine, ak to vyžaduje záujem maloletého dieťaťa, súd môže zveriť maloleté dieťa do náhradnej osobnej starostlivosti. Osobou, ktorej možno maloleté dieťa takto zveriť, sa môže stať len fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne, a spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ňou žijú v domácnosti, zaručuje, že bude náhradnú osobnú starostlivosť vykonávať v záujme maloletého dieťaťa. Osobe, ktorá nezabezpečuje osobnú starostlivosť o svoje maloleté dieťa z dôvodu, že jej bolo zo starostlivosti odňaté rozhodnutím súdu, nemožno v čase trvania odňatia dieťaťa zveriť maloleté dieťa do náhradnej osobnej starostlivosti na čas trvania odňatia dieťaťa.

(2) Pri zverení maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti uprednostní súd predovšetkým príbuzného maloletého dieťaťa, ak spĺňa ustanovené predpoklady. Ak sa má maloleté dieťa zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti prarodiča, súrodenca maloletého dieťaťa alebo súrodenca rodiča maloletého dieťaťa, splnenie podmienky trvalého pobytu na území Slovenskej republiky sa nevyžaduje za predpokladu, že prarodič, súrodenec maloletého dieťaťa alebo súrodenec rodiča maloletého dieťaťa má evidovaný trvalý pobyt alebo iný obdobný pobyt na území členského štátu Európskej únie.

(3) V rozhodnutí súd vymedzí osobe, ktorej bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti, jej rozsah práv a povinností k maloletému dieťaťu.

(4) Osoba, ktorej bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti, je povinná vykonávať osobnú starostlivosť o maloleté dieťa v rovnakom rozsahu, v akom ju vykonávajú rodičia; osoba, ktorej bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti vykonávanej na území Slovenskej republiky, je povinná najmenej 30 dní pred dočasným premiestnením maloletého dieťaťa oznámiť súdu dočasné premiestnenie maloletého dieťaťa do cudziny na dobu dlhšiu ako tri mesiace spolu s údajom o mieste, účele a dĺžke pobytu v cudzine a o iných významných skutočnostiach súvisiacich s dočasným premiestnením. Právo zastupovať maloleté dieťa a spravovať jeho majetok má iba v bežných veciach. Ak táto osoba predpokladá, že rozhodnutie zákonného zástupcu maloletého dieťaťa v podstatných veciach nie je v súlade so záujmom maloletého dieťaťa, môže sa domáhať, aby tento súlad pri konkrétnom rozhodnutí zákonného zástupcu preskúmal súd.

(5) Na správu majetku maloletého dieťaťa sa primerane použijú ustanovenia § 32 a 33.

(6) Rodičia maloletého dieťaťa vykonávajú práva a povinnosti vyplývajúce z rodičovských práv a povinností len v rozsahu, v akom nepatria osobe, ktorej bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti. Rodičia majú právo stýkať sa s maloletým dieťaťom, ktoré bolo zverené do náhradnej osobnej starostlivosti. Ak sa s osobou, ktorej bolo maloleté dieťa takto zverené, nedohodnú o výkone tohto práva, rozhodne na návrh niektorého z rodičov alebo tejto osoby súd.

(7) Vyživovacia povinnosť rodičov voči maloletému dieťaťu rozhodnutím súdu podľa odseku 1 nezaniká.

(8) Súd pri rozhodovaní o zverení maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti určí rodičom alebo iným fyzickým osobám povinným poskytovať maloletému dieťaťu výživné rozsah ich vyživovacej povinnosti a súčasne im uloží povinnosť, aby výživné poukazovali počas trvania náhradnej osobnej starostlivosti, najdlhšie však do dovŕšenia plnoletosti dieťaťa, úradu práce, sociálnych vecí a rodiny; po dovŕšení plnoletosti dieťaťa sú rodičia povinní poukazovať výživné dieťaťu. Ak je osobou, ktorej je maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti, prarodič, súrodenec maloletého dieťaťa alebo súrodenec rodiča maloletého dieťaťa podľa § 45 ods. 2 druhej vety, súd rodičom alebo iným fyzickým osobám povinným poskytovať maloletému dieťaťu výživné uloží povinnosť, aby výživné poukazovali osobe, ktorej bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti.

(9) Súd najmenej raz za šesť mesiacov zhodnotí v súčinnosti s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí alebo v súčinnosti s inými osobami, ktoré sú oboznámené s pomermi maloletého dieťaťa, výkon náhradnej osobnej starostlivosti, a to najmä kvalitu starostlivosti o dieťa v náhradnej osobnej starostlivosti a skutočnosť, či rodičia môžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa.

19. V zmysle vyššie citovaného zákonného ustanovenia § 44 ods. 1 zverenie dieťaťa do niektorej z foriem náhradnej starostlivosti prichádza do úvahy v prípadoch kedy rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť starostlivosť o maloleté dieťa, pretože maloleté dieťa má právo vyrastať v prirodzenom rodinnom prostredí, čo vyplýva aj z úvodných častí Dohovoru o právach dieťaťa, taktiež dieťa má právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť, čo vyplýva z Ústavy SR a čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa. V prípade, že maloleté dieťa nemôže vyrastať v prirodzenom rodinnom prostredí, má právo na starostlivosť v náhradnom rodinnom prostredí. Umiestnenie do vhodného zariadenia v starostlivosti detí má nastúpiť len v potrebných prípadoch. Pri voľbe riešenia je potrebné brať potrebný ohľad na žiaducu kontinuitu vo výchove dieťaťa a na jeho etický, náboženský, kultúrny a jazykový pôvod, čo vyplýva z čl. 20 ods. 3 Dohovoru o právach dieťaťa. Maloleté deti pochádzajú z mimomanželského vzťahu, otcovstvo k maloletým deťom doposiaľ nebolo určené. Nad maloletými deťmi bola rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom č.k. 5P/71/2013-23 zo dňa 25. 09. 2013 nariadená ústavná starostlivosť z dôvodu straty bývania matky a nezabezpečovanie starostlivosti o maloleté deti s tým, že sa bude realizovať v P. A. A. N., K. XX, I. L., do ktorého deti boli aj umiestnené. V rámci nariadenej ústavnej starostlivosti navrhovateľka ako profesionálny rodič zabezpečovala starostlivosť o maloleté deti o maloletého N. od 31. 01. 2013 a maloletú Q. od 20. 02. 2013 do dňa 27. 02. 2018 kedy jej boli zamestnávateľom detským domovom odňaté z dôvodu potreby komplexnej diagnostiky maloletých detí. Maloleté deti po odňatí zo starostlivosti navrhovateľky ako profesionálneho rodiča boli spočiatku umiestnené v skupine a následne odovzdané do starostlivosti profesionálneho rodiča. Komplexná diagnostika maloletých detí prebiehala od 27. 02. 2018 do 10. 06. 2018 a pozostávala z diagnostiky zdravotnej, psychologickkej, sociálnej, terapeutickkej, liečebno-pedagogickej, špeciálno-pedagogickej a diagnostiky vychovávateľmi. Zdravotná diagnostika prebiehala sledovaním každodenného zdravotného stavu vychovávateľmi, vyšetreniami detí pediatriami a gastroenterológom. Psychologickú diagnostiku vykonával psychológ detského domova, ale zároveň detský domov sa obrátil aj na nezávislého klinického psychológa, súdneho znalca mimo región s cieľom zhodnotenia prítomnosti možnej traumatizácie detí. Sociálna diagnostika bola vykonávaná sociálnymi pracovníkmi detského domova. Špeciálno pedagogická diagnostika sa vykonávala špeciálnym pedagógom detského domova. Liečebno-pedagogickú diagnostiku vykonával externý liečebný pedagóg, nie zamestnanec detského domova. Terapeutická diagnostika bola uskutočnená riaditeľom detského domova, ktorý je terapeutom Terapie pevným objatím. Neobstojí preto argumentácia právnej zástupkyne navrhovateľky, že diagnostika maloletých detí nebola vykonávaná osobami s potrebným vzdelaním. Súd preto na túto

argumentáciu neprihliadol. Zo záverov diagnostiky vyplynulo, že maloleté deti u navrhovateľky fyzicky a emocionálne boli deprimované, ich kognitívny a sociálny vývin nebol u navrhovateľky dostatočne stimulovaný, maloleté deti sú emočne plochšie, s pseudodospelým správaním, u maloletého N. navrhovateľka adekvátne nepodporovala rodinnú identitu, maloletý bol podporovaný a upevňovaný v ženskej role a identite, boli u neho prítomné nápadné prejavy behaviorálnej sexualizácie, ktoré sú evokované prostredím navrhovateľky. Maloleté deti boli vystavené témam, ktoré neprináležia ich fyzickému veku, mentálnej úrovni, osobnostnému vývinu a v deťoch vyvolávajú strach, zúskostňujú ich alebo majú negatívny vplyv na ich psychosociálny vývin. Právna zástupkyňa navrhovateľky spochybňovala závery komplexnej diagnostiky ohľadom nezabezpečovania riadnej stravy, podvýživy maloletých detí počas ich pobytu u navrhovateľky, prípadného nevhodného správania sa detí vplyvom výchovného pôsobenia navrhovateľky, nevytvorením citovej väzby medzi maloletými deťmi a navrhovateľkou. Súd však túto argumentáciu neakceptoval, pretože námietky voči správe z komplexnej diagnostiky boli čiastkovo vytrhnuté z celého kontextu. Súd komplexnú správu z diagnostiky maloletých detí naopak považoval za správu vypracovanú viacerými odborníkmi dokonca znalcom mimo regiónu vychádza z celodenného pozorovania maloletých detí, ich správania, ich prejavov, a preto ju považoval za objektívnu a kvalifikovanú a tiež pre rozhodnutie súdu podstatnú. Námietky právnej zástupkyne voči správe z komplexnej diagnostiky maloletých detí súd môže hodnotiť len ako subjektívne o čom svedčí aj samotné vyjadrenie v návrhu, že medzi navrhovateľkou a jej zamestnávateľom sú spory vyplývajúce z pracovno-právneho vzťahu, pre ktoré po ukončení pracovného pomeru s navrhovateľkou podľa jej vyjadrenia prebieha na súde aj pracovno-právny spor. Súd nemohol dať takú váhu dôkazom predložených navrhovateľkou ako sú písomné svedectvo materskej škôlky, občianskeho združenia Zabávaj sa so športom, pretože tie nevychádzali z celodenného pozorovania vnímania detí, ale len vždy z pozorovania vnímania detí v krátkom časovom úseku. Písomné svedectvo manželov T. súd mohol považovať za hodnoverné vzhľadom na ich vzťah k navrhovateľke. Súd však nespochybňuje a v tomto smere sa stotožňuje s argumentáciou právnej zástupkyne navrhovateľky, že medzi navrhovateľkou a deťmi počas pobytu maloletých detí u navrhovateľky ako profesionálneho rodiča sa medzi nimi vytvorila citová väzba, avšak tá zodpovedá miere emočnej plochosti maloletých detí. Pri zverení maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti súd podľa § 45 ods. 1 skúma, či budúci náhradný rodič spĺňa zákonom stanovené predpoklady, súd nespochybňuje, že na strane navrhovateľky sú splnené podmienky ako náhradného rodiča tým, že má trvalý pobyt na území SR, má plnú spôsobilosť na právne úkony, má zdravotné, osobnostné, morálne predpoklady pre zabezpečovanie starostlivosti o maloleté deti, netrpí žiadnym ochorením, čo vyplynulo z potvrdenia o jej zdravotnom stave, psychologického vyšetrenia, je riadne zamestnaná, bezúhonná. Súd však zároveň skúma, či budúci náhradný rodič je schopný zabezpečovať starostlivosť o maloleté deti, ale zároveň aj motiváciu pre vykonávanie náhradnej osobnej starostlivosti o maloleté deti. Z vyjadrenia detského domova vyplynulo, že už v minulosti 2x navrhovateľke bola navrhovaná náhradná osobná starostlivosť o maloleté deti, ktorú neprijala, pretože si to potrebovala zväžiť. Návrh na zverenie maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľka podľa vlastného vyjadrenia sa rozhodla podať z dôvodu, že maloleté deti tlačili do medzištátneho osvojenia čo pre maloletú Q. nebolo vhodné. Takáto motivácia zo strany navrhovateľky je pre súd neakceptovateľná a právne irelevantná. Ohľadom maloletých detí už súd rozhodol, že sú osvojiteľné, dlhodobo sú vedené v prehľade detí, ktorým je možné poskytnúť medzištátne osvojenie, a ktoré v dôsledku podaného návrhu bolo pozastavené. V tomto smere súd považuje za potrebné uviesť, že cieľom osvojenia je poskytnúť maloletemu dieťaťu rodinu so všetkými právnymi istotami, a preto osvojenie maloletého dieťaťa má prednosť pred zabezpečením starostlivosti o maloleté dieťa formou náhradnej osobnej starostlivosti. Súd ďalej v prejednávanej veci skúmal schopnosť navrhovateľky zabezpečovať starostlivosť o maloleté deti. Zverení maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti sa na náhradného rodiča prenáša rodičovské právo uvedené v ust. § 28 ods. 1 písm. a) Zákona o rodine, čiže zabezpečovať starostlivosť o komplexný rozvoj dieťaťa, jeho duševný, telesný, mravný, citový, zdravotný aj rozumový. Na základe komplexnej diagnostiky maloletých detí súd môže konštatovať, že navrhovateľka v tomto smere nedáva súdu záruky zabezpečovania sústavnej dôslednej starostlivosti o maloleté deti. O neschopnosti zabezpečovať sústavnú a dôslednú starostlivosť navrhovateľkou o maloleté deti ako náhradného rodiča svedčí aj skutočnosť, že navrhovateľka v pestúnskej starostlivosti celkovo mala 3 maloleté deti, pri ktorých v jednom prípade na jej návrh bola pestúnska starostlivosť zrušená, v druhom prípade počas trvania pestúnskej starostlivosti maloleté dieťa bolo umiestnené v režimovom zariadení. Navrhovateľka ako profesionálny rodič nerešpektovala svoje postavenie tým, že umožňovala maloletým deťom ju volať mama, ktorou nie je a v tomto smere nerešpektovala výhradu svojho zamestnávateľa detského domova. Súdu je zrejmé, že pri dennodennej starostlivosti o maloleté dieťa je veľmi ťažké si vytvoriť určitý odstup k maloletým deťom,

ale navrhovateľka si musela byť vedomá, a to akokoľvek vo vzťahu k nej tvrdo vyznie svojho postavenia ako profesionálneho rodiča, a nie biologického rodiča, ktoré maloleté deti majú. Ani zverenie maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky jej nedáva postavenie rodiča, čo navrhovateľka by vzhľadom na doterajší výkon práce ako profesionálneho rodiča nedokázala. Navrhovateľka tak súdu nedáva záruky, že by bola schopná byť v postavení len náhradného rodiča, čím by sa nenaplnil ani účel náhradnej osobnej starostlivosti. Súd preto nepovažoval ani v záujme maloletých detí ich zverenie do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky. Súd z uvedených dôvodov návrh navrhovateľky zamietol. Súd pri zamietnutí návrhu prihliadol aj na matkou prejavovaný záujem prevziať na seba starostlivosť o maloleté deti, o čom svedčí ňou podaný návrh, o ktorom súd bude rozhodovať. V tomto smere súd poukazuje v prvom rade na právo maloletých detí vyrastať v prirodzenom rodinnom prostredí a mať zabezpečenú starostlivosť zo strany biologickej rodiny, a nie náhradného rodiča. Súd preto apeluje na opatrovníka, aby po prejavenom záujme matky o maloleté deti začal pracovať na sanácii rodinného prostredia.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je prípustné odvolanie v lehote 15 dní od jeho doručenia, prostredníctvom tunajšieho súdu na Krajský súd v Banskej Bystrici, písomne v šiestich vyhotoveniach.

V odvolaní musí byť popri všeobecných náležitostiach (§ 127 Civilného sporového poriadku) uvedené, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh). Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže byť rozšírený len do uplynutia lehoty na podanie odvolania. Rozsahom odvolania nie je odvolací súd viazaný vo veciach, v ktorých možno začať konanie aj bez návrhu. Odvolacie dôvody možno meniť a dopĺňať až do rozhodnutia o odvolaní. V odvolacom konaní možno uvádzať nové skutkové tvrdenia a predkladať nové dôkazné návrhy. Odvolanie je potrebné predložiť v potrebnom počte rovnopisov s prílohami tak, aby sa jeden rovnopis s prílohami mohol založiť do súdneho spisu a aby každý ďalší subjekt dostal jeden rovnopis s prílohami, inak súd vyhotoví kópie odvolania na trovy odvolateľa.

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že:

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie možno odôvodniť aj z dôvodu nesprávneho alebo neúplného zistenia skutočného stavu veci (§ 62 Civilného mimosporového poriadku).